

УДК 37.011.33-056.264

Т. Л. Панченко
tanyushap57@mal.ru

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОМАШНЬОЇ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ УЧНІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ

Panchenko T. L. Home organization independent study students with disabilities in terms of inclusion / T. L. Panchenko // Actual problems of the correctional education : Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Drahomanov University, Kamyanets-Podilsky Ivan Ohyenko National University / edited by V.M. Synjov, O.V. Havrilov. – Edition VI. Issue 2.- Kamyanets-Podilsky: Medobory-2006, 2015.– P. 178–188

Т. Л. Панченко. Організація домашньої самостійної навчальної роботи учнів з інвалідністю в умовах інклюзії. У статті розглядаються проблемні питання організації самостійної навчальної роботи учнів з інвалідністю вдома в умовах інклюзивного навчання. Зазначено, що важливою складовою інклюзивного навчання є залучення батьків до навчально-виховного процесу, налагодження співпраці з педагогами. Здійснено теоретичний аналіз поняття домашньої самостійної навчальної роботи, розглянуто її особливості стосовно дітей з обмеженими фізичними можливостями. Визначено низку труднощів, спричинених особливостями психофізичного розвитку хворої дитини, що супроводжують самостійну роботу учнів з інвалідністю вдома. Проаналізовано роль батьків в організації домашньої самостійної роботи учнів з обмеженими фізичними можливостями. Загалом, процес домашньої самостійної роботи є багатоскладовим і вимагає від учня володіння комплексом умінь. Виокремлено групи основних методів домашньої самостійної роботи учнів (методи загальної організації роботи, роботи з підручниками, виконання певного виду завдань, здійснення навчально-пізнавальної діяльності, самоорганізації й самокерівництва) та відповідних їм умінь. Запропоновано ряд рекомендацій щодо раціональної організації домашньої самостійної роботи учнів з інвалідністю. Встановлено, що правильно організована домашня робота підвищує ефективність навчання дітей з інвалідністю в інклюзивному освітньому середовищі. Вказано на необхідність психолого-педагогічного супроводу самостійної роботи осіб з інвалідністю, організації відповідної роботи з батьками таких учнів.

Ключові слова: інклюзія, інклюзивне навчання, учні з інвалідністю, діти з обмеженими фізичними можливостями, домашня самостійна навчальна робота.

Т.Л. Панченко. Организация домашней самостоятельной учебной работы учащихся с инвалидностью в условиях инклюзии. В статье рассматриваются проблемные вопросы организации самостоятельной учебной работы учащихся с инвалидностью дома в условиях инклюзивного обучения. Указано, что важная составляющая инклюзивного обучения – вовлечение родителей в учебно-воспитательный процесс, налаживание сотрудничества с педагогами. Осуществлен теоретический анализ понятия домашней самостоятельной учебной работы, рассмотрены ее особенности в отношении детей с ограниченными физическими возможностями. Определен ряд трудностей, обусловленных особенностями психофизического развития больного ребёнка, которые сопровождают самостоятельную работу учащихся с инвалидностью дома. Проанализирована роль родителей в организации домашней самостоятельной работы учащихся с ограниченными физическими возможностями. В общем, процесс домашней самостоятельной работы является многокомпонентным и требует от ученика владения комплексом умений. Выделены группы основных методов домашней самостоятельной работы учащихся (методы общей организации работы, работы с учебниками, выполнения определённого вида заданий, осуществления учебно-познавательной деятельности, самоорганизации и самоуправления) и соответствующих им умений. Предложен ряд рекомендаций по рациональной организации домашней самостоятельной работы учащихся с инвалидностью. Установлено, что правильно организованная домашняя работа повышает эффективность обучения детей с инвалидностью в инклюзивной образовательной среде. Указано на необходимость психолого-педагогического сопровождения самостоятельной работы лиц с инвалидностью, организации соответствующей работы с родителями таких учеников.

Ключевые слова: инклюзия, инклюзивное обучение, ученики с инвалидностью, дети с ограниченными физическими возможностями, домашняя самостоятельная учебная работа.

У сучасному українському суспільстві спостерігається посилена увага до дітей та молоді з обмеженими фізичними можливостями, активно відбуваються процеси їхньої інтеграції в загальний соціум, розробляються засоби участі у спільному навчально-виховному процесі.

Інклюзивне навчання, як зазначено у Концепції розвитку інклюзивної освіти, затвердженої наказом МОН України (№ 912 від 01.10.2010 р.), – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням

індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей.

Інклюзивне навчання, яке набуває виняткового значення у сучасному суспільстві, є, безперечно, педагогічною інновацією. На відміну від інтеграції, як процесу приведення потреб дітей та молоді з інвалідністю у відповідність з системою освіти, що загалом залишається незмінною, інклюзія, сприймаючи дитину, такою як вона є, підлаштовує під неї існуючу систему навчання і виховання.

Особливістю навчання в інклюзивному освітньому середовищі є те, що сприймаючи дітей та молодь з обмеженими фізичними можливостями як рівних, до них висувають такі ж вимоги з боку навчального закладу, як і до здорових однолітків: не можна уповільнювати темп навчальних занять, зменшувати їх кількість та тривалість, спрощувати чи скорочувати обсяг навчального матеріалу. Тому компенсувати функціональні обмеження, що впливають на якість навчання осіб з інвалідністю, і надати необхідну підтримку можна тільки шляхом впровадження системи супроводу навчання, в якому не останнє місце займає удосконалення вмінь і навичок самостійної навчально-пізнавальної роботи [4].

Важливою складовою інклюзивного навчання є залучення батьків до навчально-виховного процесу своїх дітей. Співпраця вчителів, вихователів, спеціальних педагогів та батьків створює максимум можливостей для успішного навчання та розвитку дитини з порушеннями психофізичного розвитку.

Характер навчальної роботи з дітьми та молоддю, що мають обмежені фізичні можливості, обумовлений специфікою їхньої життєдіяльності, а це, у свою чергу, визначає індивідуалізацію форм і методів роботи з ними. Успішність навчальної діяльності тих, хто навчається, залежить від рівня їх теоретичної та практичної підготовки. Великою мірою результати освітнього процесу залежать як від готовності учнів з порушеннями психофізичного розвитку до навчання у звичайній школі поруч зі здоровими дітьми, до здійснення самостійної навчально-пізнавальної діяльності, так й від готовності до цих процесів їхніх батьків.

Проблема інтегрованого (або інклюзивного) навчання та виховання дітей з особливими потребами в навчальних закладах є предметом вивчення вітчизняних та зарубіжних психологів і педагогів (В. Бондар, Л. Дробот, В. Засенко, І. Єрмакова, А. Колупасва, Н. Макаренко, Л. Никонова, В. Синьов, Н. Софій, П. Таланчук, А. Шевцов та ін.). Проте, загалом питання організації домашньої самостійної навчальної роботи дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах впровадження інклюзивної освіти є недостатньо вивченими і дослідженими в українській педагогічній науці.

Метою нашої статті є аналіз проблемних питань організації самостійної навчальної роботи дітей з порушеннями психофізичного розвитку вдома в умовах інклюзивного навчання, розробка відповідних рекомендацій.

Як різновид розумової праці, навчальна діяльність має навчально-виховний характер і відрізняється від будь-якої іншої діяльності специфічною метою та задачами, змістом внутрішніх і зовнішніх умов, засобами та труднощами, особливостями перебігу психологічних процесів, своєрідністю керівництва та управління.

Самостійна робота займає значне місце у різноманітних формах організації навчального процесу як під безпосереднім керівництвом педагога, так і без нього. Своєрідною формою організації навчання є позаурочні самостійні заняття учнів, спрямовані на виконання домашніх завдань для самостійної роботи. Вони являють собою логічне продовження навчальних занять, проводяться за завданнями вчителів, які консультують учнів, встановлюють терміни виконання завдань та контролюють якість результатів роботи. На відміну від усіх інших форм організації навчального процесу, витрати часу на виконання самостійної роботи вдома учень обирає сам залежно від своїх здібностей, можливостей та конкретних умов діяльності. Це вимагає від нього не тільки розумової, але й організаційної самостійності.

Спеціальні дослідження довели, що проблема підвищення ефективності навчання може бути успішно вирішена тільки у випадку, коли висока якість навчальних занять з педагогом буде підкріплюватись добре організованою самостійною домашньою роботою учнів. Щоб запобігти перевантаженню учнів домашніми завданнями, необхідно чітко визначати їх обсяг. З усіх дисциплін на виконання домашніх завдань учень в середньому має витратити 1/3-1/4 часу, що відводиться на навчальну роботу під час уроків [3].

Домашня робота учня з інвалідністю у загальній системі навчання відіграє важливу роль не тільки тому, що доповнює процеси осмислення і закріплення знань, які здійснювалися на заняття під керівництвом вчителя. Головне полягає в тому, що учень привчається працювати самостійно: проводити самопостереження, самоконтроль, самокерівництво, знаходити оптимальні рішення тощо.

Домашня навчальна робота учнів полягає у самостійному виконанні завдань вчителя, спрямованих на повторення та більш глибоке засвоєння матеріалу, який вивчається, його застосування на практиці; розвитку творчих здібностей і обдарувань дитини, удосконаленню навчальних умінь і навичок. Успішність домашньої самостійної навчальної роботи школярів з вадами психофізичного розвитку залежить не тільки від них самих, а й від обстановки, в якій вони виконують завдання. Умови для самостійної навчальної роботи вдома створюються й підтримуються як самим учнем, так і батьками й

іншими членами сім'ї. Слід наголосити на тому, що домашня самотійна навчальна робота учнів з порушеннями психофізичного розвитку обов'язково повинна бути систематичною.

Дослідженнями особливостей розвитку хворої дитини, встановлено [1], що хронічне захворювання будь-якої нозології обумовлює для дитини дефіцитарну ситуацію розвитку, головними особливостями якої є протиріччя між прагненнями дитини здійснити важливу для неї діяльність та перешкодами, які створює ситуація хвороби. Обмеженість спілкування дитини (переважно з дорослими), зміни її пізнавальної активності формують інфантильну особистість. Соціальна ізоляція, усвідомлення тяжкості хвороби, невизначеність майбутнього формують у характері хворих дітей демонстративні й агресивні риси, викривлене власне «Я», занижену самооцінку.

На жаль, існує ціла низка труднощів, з якими стикаються учні з обмеженими фізичними можливостями у процесі самотійної навчальної роботи, а саме: недостатність практичного досвіду організації та здійснення самотійної навчальної діяльності: цей досвід не складається стихійно, оскільки раціональні навички у навчанні та праці формуються завчасно; недостатній розвиток умінь і навичок самотійної навчальної діяльності: зазвичай дітей з вадами здоров'я спеціально не навчають вмінню вчитися, їх переважно спрямовують на одержання готових знань, а не на пошук невідомого; пасивність у навчанні, не сформованість психологічної готовності до самотійних відповідальних дій через звичку діяти переважно під наглядом чи керівництвом дорослих; відчуття перевантаження під час самотійної роботи, що можна пояснити не тільки станом здоров'я, а й поганою організацією навчальної праці та невмінням раціонально розподіляти час і працювати; відсутність необхідних технічних засобів для виконання певних видів самотійних робіт, нестача необхідної навчальної та довідкової літератури, що значно ускладнює процес оволодіння необхідними знаннями та вміннями тощо [5].

Допомога батьків полягає, насамперед, в обладнанні для учня постійного і зручного робочого місця, яке відповідає гігієнічним вимогам; у створенні умов для його успішної самотійної роботи; забезпеченні сприятливого психологічного клімату вдома. Ідеальний варіант допомоги: батьки виявляють інтерес до того, як просувається виконання завдання для самотійної роботи, надають посильну допомогу, контролюють домашню навчальну роботу дитини з вадами психофізичного розвитку.

Сприятливий психологічний клімат створюється позитивним ставленням усіх членів сім'ї до самотійної навчальної роботи учня з обмеженими фізичними можливостями. Необхідно показати такому школяру, що всі вважають його роботу важливою і відповідальною. Сам учень з інвалідністю повинен відчувати, що члени сім'ї радіють його успіхам, переживають його труднощі і невдачі.

Щоб запобігти виникненню перевтоми в дитини з обмеженими фізичними можливостями, батьки мають слідкувати й за тим, щоб у процесі домашньої самостійної роботи або після виконання об'ємних завдань обов'язково були організовані перерви для відпочинку. В кінці роботи або коли відчувається значна втома, перерви у роботі можуть бути частішими і довшими. Однак тривалість перерв більше 5-10 хвилин небажана, тому що учень почне втрачати працездатність. Під час перерв не слід займатися справами, які вимагають розумового чи фізичного напруження, викликають сильні емоції. Необхідно взагалі приділяти належну увагу організації повноцінного відпочинку дитини з вадами здоров'я.

Самостійна робота по виконанню завдань учителя складається з таких компонентів: засвоєння матеріалу, який вивчається, за підручником або за додатковими літературними джерелами; виконання усних вправ (наведення прикладів на правила, які вивчаються, заучування хронології подій тощо); виконання письмових вправ з різних навчальних предметів; виконання різноманітних творчих робіт; проведення необхідних спостережень; виконання практичних і лабораторних робіт; складання схем, діаграм, таблиць за матеріалом, який вивчається тощо.

Для успішного здійснення самостійної навчальної діяльності учнів з вадами здоров'я повинні вміти: швидко та повністю включатись у роботу, обирати доцільний порядок виконання завдань та дозувати час на їхнє виконання; вдало застосовувати різноманітні методичні прийоми організації самостійного виконання завдань (користування підручником, додатковою та довідковою літературою, заучування текстів напам'ять, конспектування, складання плану, ведення спостережень, написання творчих робіт, підготовка до усних виступів, розв'язування задач тощо).

Проте, слід наголосити на тому, що у самостійній навчальній діяльності учнів з порушеннями психофізичного розвитку мають місце суттєві недоліки. Найбільш поширеними з них є: невміння правильно працювати з текстом: під час самостійної роботи з підручниками учні найчастіше застосовують напівмеханічне читання тексту, вони не вміють поділяти текст на смислові частини, не здійснюють самоконтроль засвоєння знань, на жаль, існують випадки, коли учні взагалі погано володіють технікою читання; невміння організувати свій робочий час: відсутність режиму в самостійній навчальній роботі призводить до поспішності у виконанні завдань та поверховому засвоєнню матеріалу; недоліки в організації виконання письмових завдань: більшість учнів починають виконувати письмові завдання без попереднього вивчення теоретичного матеріалу, який лежить в основі виконання цих завдань, через що вони не тільки допускають помилки, але й не усвідомлюють зв'язку між теоретичним матеріалом і практичними вправами; перевантаження учнів завданнями для самостійної роботи; недостатнє опрацювання матеріалу під час

навчальних занять через недосконалу роботу вчителя або ж через невміння учня зосередитись під час пояснень, його невмінням слухати та вести необхідні записи.

Багатоманітність та складність правил самостійної навчальної роботи обумовлюють необхідність проведення спеціальної роботи по формуванню в учнів з інвалідністю відповідних умінь і навичок. Учні, які мають особливі потреби в організації навчальних занять, слід допомогти в оволодінні вміннями самостійно працювати з підручником; навчити правильно підходити до виконання письмових та практичних завдань; користуватись прийомами активного відтворення матеріалу, який вивчається, та самоконтролю, виробити раціональний режим праці й відпочинку тощо.

В організації самостійної пізнавальної діяльності учнів з фізичними вадами суттєвого значення набуває формування у них відповідних потреб і мотивів, які б стимулювали їхню самостійну навчальну діяльність. Важливо, щоб учні відчували потребу в оволодінні знаннями, були зацікавлені у практичному засвоєнні правил раціональної організації розумової праці.

Процес засвоєння учнями відповідних умінь і навичок самостійної навчальної діяльності має певну структуру: засвоєння знань і умінь відбувається за допомогою практичних дій учнів за відомими зразками; учень повинен здійснювати постійний самоконтроль за власною діяльністю, порівнювати свої дії зі зразками.

Щоб сформувати подібні вміння, вчитель повинен показати учням, як правильно працювати над виконанням завдань для самостійної роботи, як готувати домашні завдання з різних предметів і досягати успіхів у навчанні.

Процес домашньої навчальної роботи учня багатоскладовий. Щоб успішно виконати навчальні завдання, школяр повинен володіти цілим комплексом умінь. Для підвищення ефективності процесу оволодіння знаннями, формування здатності користуватися ними учень з обмеженими фізичними можливостями повинен: навчитися складати план дій, виконувати їх, виділяти головний і побічний результати, перевіряти відповідність одержаних результатів тим, які намічалися; уміти зробити правильний аналіз своїх дій, пояснити і обґрунтувати принцип, на основі якого складений їх порядок; уміти уявити різні можливі варіанти досягнення бажаного результату, обрати найбільш раціональний, скоректувати у відповідності з ним план дій і виконати його знову. Таким шляхом учень засвоює структуру дій, необхідну для вдосконалення результатів своєї діяльності.

Правильно організована самостійна навчальна робота приносить учням з вадами здоров'я задоволення, допомагає розвивати і зміцнювати пізнавальні й вольові сили та здібності, сприяє виробленню індивідуального стилю роботи, формуванню цінних рис особистості

(працелюбності, акуратності, дисциплінованості, організованості, відповідальності та ін.). Неправильно побудована домашня робота ще більше дезорганізує учня, призводить до втрати ним віри у свої сили.

Володіння раціональними прийомами розумової праці – найважливіший фактор успішної домашньої навчальної праці учня з інвалідністю. Це допомагає всім учням, у тому числі й тим, кому властивий дещо уповільнений темп мислення, і тим, у кого дещо слабше розвинута пам'ять. Раціональна організація навчальної праці дає змогу, з одного боку, компенсувати деяку затримку в роботі, зумовлену індивідуальними особливостями учня, а з другого, розвинути відповідні здібності.

Домашня навально-пізнавальна діяльність учнів складається з таких етапів: підготовчого, виконавчого і підсумкового. На підготовчому етапі учень має забезпечити робоче місце для занять, підготувати підручники, зошити тощо, необхідні для здійснення завдання, намітити порядок роботи. На виконавчому – виконати всі необхідні навчально-пізнавальні дії. На підсумковому – перевірити одержаний результат, привести до остаточного вигляду, в якому його буде подано учителю.

Виконання домашнього завдання включає ті ж дії з навчальним матеріалом, які мали місце на уроці: сприймання, осмислення, закріплення, практичне застосування, відтворення, а при проблемному навчанні і здобування знань. Але основне завдання – закріплення знань. А воно здійснюється як під час повторного сприймання матеріалу, так і під час його осмислення, застосування чи відтворення. Велике значення має відтворення матеріалу вголос, чим нерідко нехтують учні.

Самостійна навчальна діяльність у процесі виконання домашніх завдань вимагає від учня самоуправління, яке полягає в послідовному переході від одного етапу діяльності до іншого з метою одержання потрібного результату.

Основні методи домашньої роботи учня і відповідні їм уміння можна виділити в такі групи:

1) методи загальної організації роботи, які використовуються в основному на підготовчому етапі виконання завдань: зберігання й розміщення навчальних і допоміжних матеріалів, ведення зошитів, підготовка робочого місця, створення сприятливих для роботи зовнішніх умов тощо;

2) методи роботи учня з навчальними посібниками: підручником, словником, схемою, картою, таблицями, рисунками тощо. Ці методи повинні відповідати такій примірній схемі: усвідомлення назви, загальної структури розділів та інших частин посібника, їх логічного зв'язку, визначення місця тієї частини, яка має бути пророблена, виділення в ній головного, його осмислення, виписування визначень і термінів тощо;

3) методи виконання певного виду завдань: написання рефератів, творів, конспектів, розв'язання задач, підготовка доповіді, рецензій на роботи чи виступи своїх товаришів, підготовка до відповідей на уроці, складання письмових відповідей на запитання, наведення прикладів та ілюстрацій на підтвердження закону, правила, теоретичного положення тощо;

4) методи здійснення навчально-пізнавальної діяльності: а) повторення зразка дій, показаного вчителем, але без пояснення, б) повторення зразка дій з їх поясненням, в) пошук способу дій на основі даного вчителем пояснення (принципу) і наступне виконання дій, г) самостійний пошук учнем пояснення (принципу) дій і способу їх здійснення (за завданням учителя). Ці методи роботи можуть використовуватись як в системі, так і окремо;

5) методи самоорганізації і самокерівництва виконанням домашніх завдань: планування домашньої роботи, її здійснення, самоконтроль, аналіз причин виявлених недоліків, обґрунтування правильності вбраного шляху роботи, передбачення інших можливих варіантів її здійснення, вибір оптимального варіанта, внесення корективів у планування.

Необхідно обов'язково привчити учня планувати домашню роботу. Планування полягає в усвідомленні ним навчальних і методичних задач, мисленому передбаченні послідовності і тривалості здійснення роботи. А для цього учень повинен обрати принцип своєї роботи (чи то заучувати навчальний матеріал, чи то конспектувати, чи то визначити і усвідомити основні положення тощо). Потім він повинен прийняти рішення – виконувати роботу заздалегідь чи безпосередньо перед наступним заняттям.

У процесі здійснення навчального завдання застосовуються різні прийоми роботи, які дають змогу реалізувати згадані методи. Основними прийомами роботи є: заучування, повторне сприйняття матеріалу, його переказ, виділення основних думок і слів, поділ навчального матеріалу на смислові частини, аналіз завдання, збирання, узагальнення матеріалу, фактів, їх компонування тощо.

Вміння здійснювати самоконтроль і самокерівництво належать до важливих узагальнених вмінь, тому їх формуванню потрібно приділяти особливу увагу. Самоконтроль повинен виявити помилки й недоліки у виконанні домашнього завдання. Навчання самоконтролю ґрунтується на виробленні в учня вміння завжди уявляти собі в загальних рисах той результат, до якого повинні привести виконувані дії. Однак для того, щоб передбачити результат, потрібно уявити і принцип дій, і спосіб, і процес виконання завдання, тобто всі компоненти самоорганізації (самокерівництва), а не тільки окремо взятий етап самоконтролю.

З метою оптимізації співпраці педагогів та батьків з питань організації навчання дітей з вадами психофізичного розвитку слід:

забезпечити батьків дітей з особливими освітніми потребами своєчасним доступом до інформації, консультації професіоналів, підтримки інших батьків; сприяти підвищенню психолого-педагогічної компетентності батьків з метою гармонізації сімейних стосунків, залучення до участі у навчально-виховному процесі, зокрема, в організації домашньої самостійної роботи учнів з обмеженими фізичними можливостями; надавати підтримку батькам щодо розвитку творчого потенціалу дітей; участі їх у позашкільних заняттях відповідно до інтересів та здібностей; створювати умови для об'єднання батьків з метою вирішення нагальних проблем, популяризації ідей інклюзивного навчання засобами масової інформації, зокрема й серед батьків здорових дітей [2].

Аналіз результатів нашого дослідження дозволяє зробити відповідні висновки про те, що проблема організація домашньої самостійної роботи дітей та молоді в умовах інклюзивного навчання є надзвичайно актуальною. Успішне виконання учнем з обмеженими фізичними можливостями завдань для самостійної роботи, збереження його фізичного і психічного здоров'я, високої працездатності протягом тривалого часу, розвиток здатності до творчої діяльності неможливі без дотримання вимог раціональної організації розумової праці. Роль сім'ї у цьому важко переоцінити.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів зазначеної проблеми і вимагає подальшої її розробки. Врахування розглянутих особливостей організації домашньої самостійної роботи учнів з порушеннями психофізичного розвитку є важливим для підвищення ефективності їхньої навчальної діяльності в цілому та самостійної роботи у процесі навчання зокрема.

Список використаних джерел

1.Ковалевский В. А. Особенности развития личности соматически больного ребенка / В. А. Ковалевский // Конгресс по детской психиатрии : материалы конгресса. – М. : РОСИНКЕС, 2002. – С. 226. **2.Колупаєва А. А.** Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, Е. А. Данілавічюте, С. В. Литовченко. – К. : Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 192 с. (Серія «Інклюзивна освіта»). **3.Кузьмінський А. І.** Технологія і техніка шкільного уроку : навчальний посібник / А. І. Кузьмінський, С. В. Омельченко. – К. : Знання, 2010, 335 с. **4.Таланчук П. М.** Супровід навчання студентів з особливими потребами в інтегрованому освітньому середовищі : навчально-методичний посібник / П. М.Таланчук, К. О. Кольченко, Г. Ф. Нікуліна. – К. : Соцінформ, 2004. – 128 с. **5. Шевцов А. Г.** Сучасні проблеми освіти і професійної реабілітації людей з вадами здоров'я : монографія / А. Г. Шевцов. – К. : Соцінформ, 2004. – 200 с.

Spisok vikoristanih dzherel

1. **Kovalevskij V. A.** Osobennosti razvitija lichnosti somaticheski bol'nogo rebenka / V. A. Kovalevskij // Kongress po detskoj psihiatrii : materialy kongressa. – M. : ROSINKES, 2002. – S. 226. 2. **Kolupaeva A. A.** Profesijne spivrobotnictvo v inkluzivnomu navchal'nomu zakladi: navchal'no-metodichnij posibnik / A. A. Kolupaeva, E. A. Danilavichjute, S. V. Litovchenko. – K. : Vidavnicha grupa «A.S.K.», 2012. – 192 s. (Serija «Inkluzivna osvita»). 3. **Kuz'mins'kij A. I.** Tehnologija i tehnika shkil'nogo uroku : navchal'nij posibnik / A. I. Kuz'mins'kij, S. V. Omel'chenko. – K. : Znannja, 2010, 335 s. 4. **Talanchuk P. M.** Suprovid navchannja studentiv z osoblivimi potrebami v integrovanomu osvitr'omu seredovishhi : navchal'no-metodichnij posibnik / P. M. Talanchuk, K. O. Kol'chenko, G. F. Nikulina. – K. : Socinform, 2004. – 128 s. 5. **Shevcov A. G.** Suchasni problemi osviti i profesijnoi rehabilitacii ljudej z vadami zdorov'ja : monografija / A. G. Shevcov. – K. : Socinform, 2004. – 200 s.

T. L. Panchenko. Home organization independent study students with disabilities in terms of inclusion. The article deals with the problematic issues of organization of independent academic work of students with disabilities homes in inclusive education. Pointed out that an important component of inclusive education - the involvement of parents in the educational process, cooperation with teachers. Carried out a theoretical analysis of the concept of home independent study, considered it especially with regard to children with disabilities. Identified a number of difficulties due to the patient's special needs child that accompany the independent work of students with disabilities at home. The role of parents in the home organization of independent work of students with disabilities. In general, the process of domestic independent work is multidimensional and requires the student ownership complex skills. The groups of the main methods of home self-study students (general methods of work organization, work with textbooks, performing a certain type of job, the implementation of teaching and learning activities, self-organization and self-leadership) and their respective abilities. A number of recommendations for the rational organization of domestic independent work of students with disabilities. It was found that well-organized homework improves education of children with disabilities in inclusive educational environment. The need psychopedagogical support of independent work of persons with disabilities, organization of the work with the parents of these students.

Key words: inclusion, inclusive education, students with disabilities, children with disabilities, home independent study.

Received 21.04.2015

Reviewed 22.05.2015

Accepted 24.06.2015